Ч. 242 (11.592). Львів, середа 30. жовтня 1929. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Конституційна манія.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 25. жовтня 1929.

Читаючи санаційну пресу, мається іноколи вражіння, наче її редактори поважно „захворіли на конституцію". Хвороба та подібна на переслідовчу манію: скрізь і всюди бачити демократичну конституцію і парляментарний устрій, як найгіршого ворога польського народу і людськости. Правда, що торкається щирости того танку св. Віта, то тут думки поділені: бо можна нераз почути, що конституційно-реформаторська ревність санаційних публіцистів далеко не походить із власного їх внутрішнього пересвідчення про зло парляментаризму й проклін демократії, а є лише випливом *відгадування*, що вішання усіх собак на парляментарній демократії іде по лінії бажань „рішаючого чинника". Вмовляючи в себе, що так є справді (сам „рішаючий чинник" мовчить і ніяких інструкцій не дає), редактори санаційних газет послідовно підводять усі явища вселенної до знаменника „конституція" й у висліді штудерно-еквілібристичних аргументів голосять одно: „цетерум цензео" треба у Польщі зреформувати теперішній парляментаризм. Коли чоловік і був здоровий і варив свою першу конституційну саламаху заціткуючи протестуючий здоровий розум словами: „так треба", то після десятої спроби мусів рішуче захворіти. І нині всі вони, від варшавського „Курера Поранного" і „Ґлосу Правди, через краківський „Курерок" до львівського „Слова Польского" — всі вони поважно хворі.

Захопила зразу у молодій Югославії владу кліка сербських офіцерів, поставила тезу, що сербам, які понесли найбільші тягарі у війні, належить заслуга побіди й серби є тому управильненими господарями спільної хати, реалізація тої тези довела до стріляннини поміж сербськими, хорватськими й словінськими послами і примусила сербсько-старшинську кліку вхопитися останнього засобу втримання себе при кермі влади — реакційного замаху й репресійно-диктаторського режіму,... а всьому винен парляментарний устрій. — Побідила в Анґлії лейбур-партія, склала кабінет і — хоч не має безоглядної більшости в палаті громад — править, не викликуючи у Великій Британії ані здивування ані теж жадної революції проти нової системи трьох (а не двох) партій; але має це бути якраз доказом на — банкроцтво парляментаризму. — Істнують у німецькому народі дві течії — одна за терпеливим виконуванням мирових зобовязань, як наслідку програної війни, та повільною їх ліквідацією, друга за негайним відкиненням вимог, які обтяжують більше, ніж одно живуче покоління; боротьба між цими двома течіями ясна і зрозуміла і вона мусить — очевидно — доводити до всіляких виступів одного й другого громадянського табору і мусить всеціло анґажувати всіх активних політичних діячів, членів виконуючої і законодатної влади; а вже, проголошений нім. правицею плебісцит над затвердженням пляну Юнґа („Фольксбеґерен") і відношення до цієї справи през. Гінденбурґа та лівого нім. уряду, дали притоку польським санаторам кричати про крах... парляментаризму. — У низці дивоглядів, створених безпосередньо чи посередньо версальським миром, перше місце займає дивогляд нинішньої Австрії, малої кволої дитини на слабих ніжках (гірських провінціях) з великою водяною головою (Віднем); штучний державний твір, здалечно на ласку чужини, хитаючий від одної кризи до другої, з забороною приєднатися до Німеччини мусить — цілком ясно — переживати прикрі внутрішні потрясення, природний наслідок накиненого неприродного суспільного угрупування. Винуватий у цьому — парляментарно-демократ. устрій. — Наслідком чеської централізаційно-імперіялістичної дурійки, яка довела до курйозного процесу словацького посла Туки, виступили з уряду словацькі міністри й розлетілася парляментарна коаліція; президент Масарик розвязав парлямент і розписав нові вибори. Всі найповажніші органи світа, без ріжниці напрямку, похвалили розумний і єдино доцільний вчинок Масарика та ждуть, що скажуть вибори. Єдино польська санаційна преса не жде, бо якийнебудь буде вислід виборів, все одно не вдасться їм опрокинути твердження, що Чехо-Словаччина доказала „крізу парляментаризму".

Але рекорд безглуздя побила хвора на переслідовчу конституційну манію санаційна преса з нагоди останньої кризи кабінету Бріяна у Франції. Ось кілька квіток.

„Курер Поранни" так і зачинає довжезну статтю сентенцією: „Нова кріза у Франції збільшає дискредитацію парляментаризму". Кабінет, мовляв, упав тому, бо переголосувало його одинацять послів, „які рвалися говорити". „Такими голосуваннями парляменти лише проголошують прилюдно банкроцтво своєї здібности устійнювати політику уряду. Того роду голосування стверджують, що єдиним чинником, який мусить рішати про напрямок тієї політики шляхом свобідного вибору шефа уряду, може бути лише президент держави..." і т. д. і т. д. на тему „партієвлади". Вся решта варшавської санаційної преси, „Ґлос Правди", „Курер Польскі" і вуличні „червоняки", тяглися у хвості істеричного „Поранякa". Провінціональні санаційні публіцисти були скромніші. Нпр. передовик „Курієра Віленського" зауважує лише делікатно, що випадкове (?) голосування у французькій палаті депутованих виявило „цікавий критерій невтідности теорії інтеґрального парляментаризму з її щоденною практикою", при чому ставить дуже ризиковне твердження, що „опінія найбільше ділових людий у Франції є одноцільна щодо потреби реформи внутрішньої системи правління". Але вже львівське „Слово Польске" одним махом переносить до Франції „погасаючий світ" всього ненависного йому устрою. Упадок кабінету Бріяна, це „компромітуюче банкроцтво парляментарної системи, яка хоче стояти понад виконавчою владою, але лише як неґація, не будучи здібною створити владу наслідком свого розпорошення на безчисленні партії..." Вправді кабінет Бріяна впав наслідком розчарування частини французького громадянства висл̇ідами конференції в Газі, де побідниками вийшли Анґлія і Німеччина коштом надто вишрубуваних претенсій Франції; вправді прихилилися до того упадку і справи шкільної і податкової політики і низка інших річевих питань, але що все воно шкодить банальізувати проблему й упрощувати собі завдання, сідаючи на вигідного, демаґоґічного коника „банкроцтва парляментарної демократії?!..."

У погоні за арґументами проти нинішньої парляментарної опозиції і за втриманням антипарляментарної системи правління у Польщі, польська санаційна преса зловжила недавно навіть фірмою — Бернарда Шова. Голосний був скандал інтервю із старим анґлійським драматурґом на тему його комедії „Великий крам", яку він буцім-то взорував на польських відносинах. Біда лише, що це „інтервю" оголосив офіціяльний ПАТ, який має умову виміни інформацій з анґлійською аґенцією Райтера; текст „інтервю" дійшов до відома Шова, який негайно оголосив дуже неприємне спростування. Щасливо, „Курієра Поранного", „Ґлосу Правди" і інших „Слів польських" французи не читають. Бо прочитавши, і Бріян з усіми своїми димісіонованими міністрами, і 288 послів, які голосували за ним, і тих 277, які голосували проти нього, — одностайно запротестували би проти своєрідного інтерпретування зміни франц. уряду понижуванням усієї демократії. Або — або моментально замовили би французький переклад єдиноспасаємого проєкту ББ. на зміну конституції, а прийнявши його з захопленням, як лік на недугу Франції, тепло поручили би його Анґлії, Німеччині, Югославії, Австрії, Чехословаччині і всім іншим краінам світу, які гинуть з власної глупоти і не знають, де криється розум!...

І. Кедрин.

Перед рішаючою хвилею.

Голоси польських політиків.

„Тиждень", орган Ст. Туґута, розписав між польськими центролівими політиками анкету на тему сучасної ситуації, ставлячи два питання:

1. Чи конфлікт між верховними установами держави дозрів уже до децидуючого вирішення?

2. Чи бачите спосіб до його поладнання?

На поставлені питання дало відповідь шістьох політиків в імени своїх партій, а саме: ППС, „Визволення", Хлопського Сторонництва, НПР, „Пяста" і Христ. Демократії.

Пос. М. Недзялковський (ППС) заявив:

„Думаю, що стан напруження між верховними установами республики, що по суті істнує від перших днів травневого перевороту, зовсім дозрів до вирішення. Дальше штучне підтримування неясної і непевної ситуації не далося би вже сьогодні оправдати ніяким арґументом. Оглядя, які кермували вдержливою тактикою соціялістичного табору в добі кабінету п. Бартеля, ті огляди втратили тепер, у змінених умовинах, свою рацію. Сойм певне використає арт. 58 конституції і буде домагатися уступлення кабінету п. Світальського.

„Бачу два способи вияснення важкої державної кризи; обидва спочивають в руках п. президента республики. Перший — то покликання „кабінету довіря", зложеного з людей, які — оперлись на більшости сойму — зуміють перепровести льояльно, чесно, ретельно „мирну" ліквідацію „пістатравневої" системи правління. Думаю, що питання партійної чи напрямної приналежности міністрів такого кабінету відігравало би в таких умовинах для сойму [illegible] ролю. Не був би то кабінет якоїнебудь далекойдучої програми: був би це „ліквідаційний" кабінет, який мусів би в скорому часі уможливити краєві висловлення „останнього слова" при допомозі нових виборів, переведених без натиску адміністрації і без всяких зловживань.

„Другий спосіб — то безпосередній відклик п. президента до опінії краю шляхом негайного, після ухвалення „вислову недовіря", розвязання сойму і сенату та розписання нових виборів. Одначе і в тому випадку проблема „чесних виборів" висувається на перший плян; вибори, „роблені" адміністрацією, довели би до дуже гострих сутичок, може до катастрофальних сутичок. Тому й використання того способу, якщо мало би змірити до виведення держави з нинішньої „сліпої кулички", мусіло би бути получене з покликанням п. президентом кабінету, який давав би забезпеку, що державно-адміністраційний апарат не буде використаний для цілей виборчої боротьби".

Пос. М. Руг („Визволення") заявив коротко, що його клюб постановив з іншими демократичними клюбами поставити внесення на висловлення недовіря урядові. Можливість поладнання конфлікту добачує він у покликанні уряду, який хотів би і міг співпрацювати з народнім представництвом та перевів ліквідацію теперішньої системи правління.

Голова Хлопського Сторонництва пос. *Ян Домбський* відповів:

„На мою думку, конфлікт між урядом і соймом дозрів до вирішення і буде вирішений [illegible] в найближчому часі. Її [illegible] Світальського [illegible]

із цілим кабінетом за кілька тижнів одержить вислів недовіря. Сойм з усею рішучістю скаже, що має досить теперішнього уряду і взагалі сазаційного режіму. Що потім наступить, то залежить від рішення президента республики.

„Вимінути конфлікт можна би шляхом уступлення чи усунення теперішнього уряду та повного зліквідування санаційного режіму під усіми постатями і в усіх ділянках — в користь уряду, що втішається довірям краю і сойму. Бо теперішній склад сойму зовсім не відповідає настроям і взагалі волі величезної більшости громадянства. Коли випадки розвинуться інакше, будемо мати важку і важливу наслідками добу“.

Пос. Ф. Рогущак (НПР) бажає в першу чергу порозумітися щодо терміну „конфлікт між верховними установами держави“. Користуючись цим терміном, оперується поняттями конституції з 17. березня 1921. Тимчасом

„Польщею править тільки одна влада. Вона виводиться зі збройного замаху в 1926 р., а є нею табор Пілсудського, що опанував військо, поліцію, весь адміністраційний апарат, а навіть судівництво позбавлено сутньої незалежности шляхом видання голосного декрету президента республики про зміни в судівництві. Теперішнього сойму, якому фактично забрано право законодатної діяльности, якого позбавлено права потягати до відповідальности весь уряд, такого сойму від хвилі травневого замаху не можна вважати „головною установою держави“, хоч так говорить буква конституції. Зломання права в травні 1926 р., позбавлення населення держави спромоги рішати про долю держави і власну, забрання повноти влади санаційним табором, фактично від трьох літ перед ніким невідповідальним, мусіло зродити і зродило глибокий конфлікт між владним табором Пілсудського і народом. Той конфлікт усе більше дозріває. Зліквідувати його може лише сам нарід. А зробить то в моменті, коли переллється міра нечесностей, сповнених людьми, що правлять державою“.

Пос. Ян Дембський („Пяст“) підкреслює, що про рішення залежить воля тих чинників, які ведуть боротьбу. Не розвиток подій є сутичок, а тільки публична опінія може вплинути на приспішення рішення сойму чи уряду. Полагода кожного конфлікту є тільки тоді можлива, коли обі сторони передбачують вислід боротьби як шкідливий для держави, а сумнівний для них самих та коли заістнує обопільна добра воля.

Менше по-пітійськи висловлюється *пос. Я. Хацінський* (христ. демократія), зазначуючи, що конфлікт між головними установами держави мусить наражувати державу на дуже небезпечні потрясення. Ті потрясення мусять бути тим більші, що

внутрішня ситуація краю, гостра господарча криза, зростаюча дорожнеча наказують кооперацію головних установ у державі. Всетаки конфлікт істнує і найближча майбутність виявить, чи навіть не загоститься. На всякий випадок краща є спроба вияснити ситуацію, як та постійна непевність і двозначність“.

Досі сойм зберігав поміркованість і вимінав конфлікту. Та колиб виконування елементарних конституційних обовязків сойму мало бути приводом конфлікту, то сойм мусить сповнити свій обовязок. Зрозуміння ситуації, в якій находиться край, повинно вказати виконавчій владі шлях поведінки.

Радянська Україна.

Підготовка до нового закону про права сільських рад.

В Харкові відбулась недавно нарада членів Центрального Виконавчого Комітету СРСР і ВУЦВК-ту і заступників членів тихже установ, на якій обговорювано проект нового закону про права й обовязки сільрад. Новий закон мав би поширювати компетенцію сільських рад. Учасники наради стали на становищі, що поширення прав і обовязків (радянська преса не подає, що це за поширення) рад причиниться до „поглиблення соціялістичного будівництва на місцях і дасть змогу сільраді краще виконувати великі завдання щодо соціялістичної реконструкції сільського господарства“. Іншими словами під поширенням прав і обовязків сільрад треба розуміти більше упривілеєння комуністичних і комунізуючих елементів на селі, які творять там зникаючо малий відсоток.

„Куркуля-терориста до розстрілу“.

Під таким заголовком читаємо в київській „Пролетарській Правді“ слідуючу замітку: „У с. Сошниках, баришпільського району, за агітацію проти хлібозаготівлі ДПУ заарештувало кількох куркулів і між ними великого куркуля Мележика. Підчас арешту активно себе виявив сільський активіст-комсомолець Лазаренко. За два дні після арешту син куркуля Мележика — Федір, що має 12 десятин землі та велике міцне господарство, пострілом із рушниці поранив Лазаренка. За цей терористичний вчинок Ф. Мележика притягли до правної відповідальности. Виїздна сесія київського окружного суду засудила куркуля-терориста до розстрілу та ухвалила сконфіскувати все його майно“. З наведеної нотатки видно, що хлібозаготівлі на Україні далі відбуваються при допомозі терору, а навіть при розливі крови.

День великих роковин.

Цього року припадає він у пятницю. З тим днем є звязане у нас від десятка літ і церковне торжество.

Зогляду на обставини і долю друкованого слова, хочу і мушу обмежитися лише до подання проекту, як нам українцям відсвяткувати цей день, як і кожний грядучий роковий день.

Служба Божа в цей день повинна бути торжественна за призвання помочі св. Духа, щоби між нас, українців, вернула ця згідлива однодушність, яка тому 11 літ створила і здійснила такий світлий, історичний, літами незатертий чин.

Бодай у цю хвилину маємо повну підставу радуватися минулим, скріплюючи себе на майбутнє. Бодай у цей день повинні ми помолитися на намірення живих українців, на намірення росту їх скупленої сили, їх ясної думки серед сірих шляхів будня.

Торжественну Службу Божу за померших борців треба згідно зі східним обрядом відправляти в суботу перед Зеленими Святами. Це день тих, що відійшли. А цей день, що у листопаді гряде, це день живих, це наш день.

До Служби Божої треба додати благальну пісню, щоби Господь Бог, прощаючи нам наші провини супроти Нього, як і супроти закону морального, що відноситься до обовязків супроти нашої Батьківщини, глянув на положення наше і нами заопікувався, щоби наш труд і жертва не осталися безплодними, марними. Раніше свято закінчити належить церковним гимном-молитвою: „Боже Великий Єдиний“.

На селах можна по цім торжественнім Богослуженні на намірення живих сейчас прилучити відправу Панахиди за поляглих борців, по можности на стрілецькій могилі там, де вона є. По містах таку торжественну Панахиду належить відправити в год. 5-ій вечером.

Плекаючи свою світлу традицію, даймо їй і одну, на всіх просторах української землі однаково торжественну форму.

І це є мотив, з якого я зважуюсь піддати на узглядження мій проект.

О. пос. Л. Куницький.

ЕДГАР АЛЛАН ПО.

Убийство на вулиці Морг.*)

Якої пісні співали сирени, яке імя прибрав Ахілес, ховавшися між жінками — це питання трудні; але вони не стоять поза всякими здогадами.

Сер Томас Бравн.

Духові риси, звані аналітичними, мало самі в собі приступні аналізі. Ми оцінюємо їх тільки в їхніх вислідах. Ми знаємо за них, між іншим, що надмірна їх наявність стає для їх посідача джерелом найживішої втіхи. Так як дужа людина тішиться своєю фізичною здібністю, маючи насолоду від вправ, що кличуть її мязи до чинности, так тішиться і аналітик з тієї духової чинности, яка щось розплутує. Він дістає задоволення навіть від надзвичайніших занять, які вводять в дію його хист. Він кохається в загадках, в калямбурах, в гіерогліфах, виповняючи при їх розвязуванні таку степінь проникливости, що вона видається пересічному розумінню надприродною. Його висліди, випливаючі з самої сути й ества методи, мають справді абсолютний вигляд інтуїції.

Здатність до такого розвязування, можливо, дуже посилюється математичними студіями, зокрема в тій вищій галузі математики, що її несправедливо і тільки з причини її зворотних операцій називали аналізою буцімто **par excellence.** Але розраховувати це ще не є саме по собі аналізувати. Ігрець у шахи, наприклад, робить перше без жадного намагання до другого. З цього виходить, що гру у шахи, в її впливі на духову природу, розуміють у нас вельми неправдиво. Я тут не пишу трактат, а просто даю дуже побіжні спостереження до певної осібної розповіди; отже й хочу, скориставшися з цієї нагоди, установити тут той факт, що вищі сили рефлективного інтелекту далеко певніше і з більшим пожитком вправляються в непоказній грі у шашки, ніж у всій дрібязково виробленій суєтності шахів. В цій останній, де фігури мають неоднакові і хитрі, складні ходи, де вони мають різну й мінливу силу, те, що є тільки складним, неправдиво вважається (це не є незвичайна помилка) за глибоке. Тут широко зветься до дії увагу. Коли вона на мить упадає, виходить недогляд, що веде за собою втрату, а то і поразку. А що ходи тут не тільки різновзірні, а ще й вельми штудерні, складні, то шанси на такий недогляд збільшуються; і в девятьох випадках із десяти дістає перемогу більше здатний до зосередження, а не гостріший. В шашках, навпаки, ходи єдині і мають мало варіяцій, то-ж і можливості недогляду зменшуються; а що гола уважність лишається тут поглядно без ужитку, перевага, що її дістає якась партія, добувається вищою проникливістю. Щоб бути менше абстрактним, уявім собі гру в шашки, де фігури зведено на чотири дамки, і де, звичайно, не можна сподіватись якогось недогоуляду. Очевидно, що тут побіду може рішити (при рівних партнерах) тільки хід далеко зважений, наслідком певного напруження інтелекту. Позбавлений звичайних засобів, аналітик заглиблюється в думки свого противника, отожнює себе з ним і нераз таким чином бачить з першого погляду єдиний спосіб (часом справді абсурдно простий), яким можна його завести в омилку або справити до хибного розрахунку.

Вістові здавна приписувано вплив на те, що зветься здатністю розрахунку; і про людей з інтелектом вищого порядку відомо, що вони діставали з віста, очевидно, несвідому втіху, а шахи заперечували, як річ пусту. Безперечно, що з такого роду речей жадна не вправляє так сильно аналітичну здатність. Найкращий шахіст у світі може бути не чимсь більше, як просто собі найкращим грачем у шахи; але вправність у вісті означає здатність успішно діяти в усіх тих важніших справах, де думка змагається з думкою. Коли я кажу „вправність“, я розумію ту досконалість у грі, яка включає розуміння всіх джерел, звідки можна добути законної переваги. Вони не тільки численні, але й многовзірні, і часто лежать в глибинах думки, ніяк неприступних звичайному розумінню. Уважно спостерігати, значить наявне памятати; і, з цього погляду, здатному до зосередження шахістові поведеться добре у вісті — надто що правила Гойля (самі побудовані на чистому механізмі гри) досить і загально приступні розумінню. Таким чином, мати держку память і грати „по книзі“, це є пункти, звичайно розглядані як сума доброї гри. Але гострість аналітика виявляється, власне, поза межами самих правил. Він мовчки робить силу спостережень та висновків. Те саме, можливо, роблять його товариші, і різність в обсязі добутого знання лежить не стільки в слушності висновків, скільки в якості спостереження. Доконечне знання — це знання того, що треба спостерігати. Наш ігрець ніяк себе не обмежує, він не відкидає, вислідів із річей, які до гри безпосередньо не належать, з тієї причини, що його обектом, мовляв, є гра. Він придавляється до обличчя свого партнера, пильне його рівняючи до облич кожного із противників. Він уважає, як підбираються карти в кожній руці, обраховуючи часто козир за козирем і фігуру за фігурою на підставі поглядів, що ними обмінюються між собою їх посідачі. Він відзначає в ході гри кожну зміну обличчя, нагромаджуючи цілий фонд догадок із зміни виразів певности, несподіванки, тріюмфу чи досади. З маніри, як береться взяток, він судить, чи візьме ця особа ще й другий взяток тієї самої масти. Він пізнає хід зроблений, щоб піддурити противника, з того, як кидається карту на стіл. Випадкове нерозважне слово, ненароком упущена чи перевернута карта, поспіх або недбалість, щоб її сховати, рахування взятків із тим, щоб їх підладнати, замішання, нерішучість, заздрість чи хвилювання — все це дає для його видимо інтуїтивної перцепції вказівки на дійсний стан річей. Зігравши перші два чи три круги, він уже цілковито певний того, що находиться в кожній руці, і відтоді складає свої карти на стіл з такою абсолютною точністю розрахунку, як коли-б решта партнерів повернула до нього свої власні карти лицем.

(Продовження буде.)

*) „Морг“ — трупарня в Парижі, де передають тіла найдених невідомих осіб, щоби там їх розпізнавали

Греко-католицька Колегія в Римі.

Римський „Іль Месаджеро" приносить дня 24. ц. м. таку вістку:

„28-го ц. м. відбудеться покладення угольного каменя під новий будинок, призначений Апостольським Престолом для Гр.-кат. Колегії на Джіянікульо. Богослуження буде відправлене в гр.кат. обряді при співучасти кардинала Сінцеро, секретаря Конгрегації для Східної церкви. На свято будуть запрошені також інші кардинали і визначні особи з духовенства та світського стану. Богослуження відправить український митрополит, присутній у Римі, при співучасти алюмнів Гр.-кат. Колегії. Дня 29-го українського митрополита прийме папа на авдієнції".

Як саме довідуємось з достовірного джерела, згадане посвячення угольного каменя під колеґію для гр.-катол. богословів відбулося вчора в асисті всіх учасників гр.-катол. епископського зїзду. Згадана Колегія є фондацією папи.

Крім цього дістаємо звістку, що в конференції гр.-катол. епископів не взяв участи недавно іменований канадійський епископ Ладика, а також американський епископ для гр.-катол. т. зв. „угро-русинів" (з Закарпаття) Василь Такач.

Міністр Залєський в Букарешті.

„Берлінер Тагеблятт" з дня 25. X. повідомляє з Букарешту, що ромуни привитали Залєського в Букарешті офіціяльною парадою. Без сумніву, що польський міністр закордонних справ, разом зі своїми ромунськими приятелями, в нарадах буде порушувати російську і мадярську проблему. Але російська проблема сьогодні є мало актуальна, а спроба Польщі бути посередником поміж Ромунією і Мадярщиною також є безнадійна, то з тої ромунсько-польської наради не можна сподіватись великих успіхів. Одиноким вислідом відвідин Залеського в Букарешті буде підписання польсько-ромунського арбітражу. Чи цей договір буде чимсь більшим, як формальністю, про це можна довідатись аж по оголошені цього договору. Головне значіння нарад у Букарешті малиб економічні наради про поштовий та торговельний транзит у дусі польських плянів. Польські господарчі круги та представники тяжкої індустрії є невдоволені тими плянами і думають, що тим чином не осягне Польща скріплення свого народнього господарства.

Предметом нарад у Букарешті має бути також справа комунікації.

Монархістична орґанізація на Кавказі.

З Москви прийшли вісти, що більшовицький політичний департамент викрив на Кавказі нову велику монархістичну організацію, яка приготовляла збройне повстання проти радянської влади. На чолі організації стояли брати Ґріґоровичі, вищі офіцери б. царської армії, а їм помагала в роботі „Рада дванацятьох".

Братів Ґріґоровичів і головних членів тої ради засуджено на кару смерти, а інших на 5—10 літ концентраційного табору. Присуди вже виконано.

В Москві панує переконання, що монархістична організація є поширена в цілім СРСР, та що її діяльність щораз більше зміцнюється.

Більшовики знов арештують німецьких кольоністів.

„Н. Фр. Прессе" повідомляє з Москви, що в Покровську, головнім місті німецької надволжанської республики, арештовано 46 німецьких кольоністів. „Правда" пише, що їх арештовано за нелегальний перевіз товарів, але в Москві панує переконання, що арештування мають політичний характер.

Бесідовський продовжує ревеляції.

Доля радянських векслів. — Роля лихварів. — Ціна революційної пропаганди.

Ромунський уряд Братіяну прикинувся глухим, коли Бесідовський звернувся до нього з дорочними пропозиціями в імені СРСР. Ось дальші ревеляції Бесідовського:

„Діяманді відповів мені, що він не вважає вказаним починати переговори на тему Бесарабії. Так скінчилася перша спроба радянського посольства в Парижі.

Минув рік. Французько-російські відносини ставали що-раз більше формальними. Літом 1928 р. я мав знову довше справоздання в Москві про французько-радянські взаємини.

„Я звернув увагу, що стабілізація франка знову робить Францію осередком фінансових операцій на суходолі. Я наводив довгі списки цифр на доказ, що ми руйнуємо себе системою боргів принятою нашими торговельними представниками за кордоном. Відомо, що всі наші закупки йшли на борг, усі без вимку. Був це борг навіть не торговельний, бо купці не знають векслів на два роки. Не було ніодної поважної фірми, що приняла би радянські векслі. Банки не ескомптують їх. Тому-то наші торговельні аґенти приневолені шукати посередників, що беруть лихварські відсотки: найменше 24 проц., а інколи 45 проц. річно.

„Осередком цих лихварів є Париж. Векслі підписувані в Польщі, Литві чи Естонії всі йдуть до Парижа, бо чорних бірж, що істнували в цих краях для радянських векслів уже там нема. Ясно, що лихвар не ховає в своїм портфелі всіх векслів, які зескомтував; він жирує і передає вексель банкові трохи поважнішому як перший; цей банк передає його іншій кредитовій інституції й так далі. Я обрахував, що на всі торговельні операції СРСР видає річно на лихварські проценти щонайменше 350 міл. фр. Тому-то запропонував комісаріятові повторити нашу пропозицію і піднести річну суму на 150 міл. фр. Це забезпечило би Франції нормальний кредит, а нам дало би заробити на торговельних бо(р)гах щонайменше 200 міл. франків річно.

„Все це я представив з економічного погляду. Я знав, що полагода наших зовнішніх довгів (Франція має їх 80 проц.) веде до великих політичних наслідків. Остаточно це значило би покинути революційні методи супроти чужини. Адже СРСР заявив у Женеві, що він шукає мирного вспівжиття двох систем, нашого і буржуазного. Я мав підставу гадати, що ця заява була щира. Багато комуністів і то не найменших гадає як я: досить уже вимахували ми мечами на чужині заповідаючи громадянську війну; прийшов час узятись до продуктивної праці і доказати фактами, що соціялістична система вища від метод продукції старого світу. Вкарештуймож наших революційних емісарів і почнім економічне суперництво.

„Своє справоздання предложив я „Політичному бюрові", як усі важні документи. Комісаріят закордонних справ є тільки канцелярією цього бюра, а її функції — приймати доручення від бюра і перетворювати їх на звичайні формули та по змозі закрити їх походження.

„Дістав я телеграму:

„Ваше справоздання відкинули. Коли скінчите відпустку, вертайтесь до Москви".

„Я зустрівся зі Сталіном у жовтні 1928 р. Про Бесарабію не було вже згадки. Але його тон був такий нагальний, що не ворожив нічого доброго:

„— Ви стоїте зовсім поза загальними напрямними нашої закордонної політики. Ваше справоздання це соціял-демократична балаканина з кількома цифрами, що не варт і сотика. Ви уявляєте собі, що все зводиться тільки до нової пропозиції на 90 міл. франків? Ви не можете ще зрозуміти, що ми не хочемо платити довгів і не можемо їх заплатити, хіба що мусіли би основно перетворити клясового духа, що нас оживляє? Чи треба вам це розяснити? Від інциденту з Раковським були балачки про 60 міл. фр. Гаразд! Та тут діло йшло тільки про те, щоби його спасти, а про ніщо більше. Це був стратеґічний маневр. А ви хочете справді співробітництва з капіталістичним світом?... Бідні ви! Ми тратимо річно 200 міл. франків? І що з цього?! Це дозволяє нам зберігти революційну незалежність. Ті, що хотять наладнати постійне співробітництво з капіталістами це підлі опортуністи. Справжній більшовик не має права пхатись до таких справ. Ми мусимо виграти на часі. Нам треба вибрати „якнайкращий" момент на неминучий конфлікт з рештою Европи, момент, коли революційний рух буде доволі могутній, щоби прийти нам з допомогою.

„Більше як годину я переконував його. Надаремне! Він не міг вийти з кола „світової революції". Вона нависла над ним як упир. Інтереси СРСР, які я старався доказати йому цифрами в руках не істнували для нього.

„Перед виїздом я мусів бачитись з Літвіновим. Його інструкції були клясично ясні:

— Мій бідний друже... Франція? „Наплювать!"

Вісти з „Рідної Школи".

Життєва потреба й незмінне відношення шкільної адміністрації до справ українського державного шкільництва приневолила наше громадянство поширити мережу приватних шкіл. Коли попередній адміністраційний рік (серпень 1929) закінчила „Рідна Школа" числом 55 своїх народніх шкіл (і збірних лекцій), то вже у перших двох місяцях цього шкільного року (вересень і жовтень) зросло число тих шкіл о 18. Зросло не тільки число шкіл, але й число дітей у них. Виринає необхідна конечність здвигнути будинки для деяких шкіл. У вересні ц. р. відбулося посвячення домівки „Рідної Школи" в Посвержі (Рогатин). Львів уже 6 літ будує домівку для школи ім. Шевченка, але задля недостачі марних 5.000 зол., не може її викінчити.

Фінансовий стан „Рідної Школи" не поправився у тому відношенні, що зріст діяльности Товариства. Вправді сьогодні вже кожний повіт має організаційну підставу, якою є Кружок „Рідної Школи", але не кожний з них виявляє стільки активности, скільки вимагав би теперішній час. Тому й жертвенність у краю на потреби „Рідної Школи" не зросла. Вересень м. р. дав був до розпорядимости Централі 8.274.50 зол., а ц. р. 8. 260.21 зол.; у жовтні м. р. звійшло 9.355.14 зол., а ц. р. всего 9.140.91 зол. Правда, що зі створенням нових шкіл відпадають громади, а то й повіти від жертвенности на загальні потреби Товариства, але зате повинна збільшитися видатність платности решти громадян. Бо потреби Товариства зросли з 30.000 зол. місячних видатків з минулого року на 34.833.16 зол. Застій чи обниження вплат на справи „Рідної Школи" нічим не оправдані, особливо зваживши, що зібрана, деклярована й ухвалена допомога з Америки та Канади на 2.7000 долярів досі не вплинула.

Маючи на увазі зріст діяльности, а тим самим і грошевого запотребування Товариства, треба би громадянству чим швидше направити незрозуміле занедбання, щоби не допустити до зменшення стану посідання Товариства.

За океаном.

Польська інформація про сен. Кисілевську в Америці.

До п. Кисілевської прийшов у Шикаго репортер тамошнього дневника „Трибюн" на розмову. По розмові (через перекладчика) появилась у тому дневнику нотатка, що п. Кисілевська „польська сенаторка", „провідниця руху серед польок" і т. д. Коли ту нотатку побачила п. Кисілевська і тамошні українці, а між ними і ті, що були присутні при розмові з репортером, усі немало счудувались. Вони не могли з дива вийти, як щось подібне могло статись. Отже пішли до редакції газети „Трибюн". Там довідалися, що репортер був поляк і він написав те, що йому подобалось, а не те, що чув у розмові. Але редакція газети „Трибюн" направила свою помилку. Вона помістила сама від себе спростування, в якому перепрошує п. Кисілевську за нотатку свого репортера і подає своїм читачам до відома, що п. Кисілевська українська патріотка й діячка та заступає в польському соймі український край. З нотаток в американській українській пресі довідуємося, що сен. Кисілевська, після відвідин кільканацятьох більших скупчень української еміґрації в Злучених Державах і в Канаді, всідає дня 1. листопада ц. р. на корабель з поворотом до Европи.

Д-р С. Демидчук про Аризону.

Д-р С. Демидчук їздив з кількома іншими українськими громадянами оглянути фарми в південній Аризоні. Вернувши звідти, він оповідає, що там фармерство процвітає в небувалий спосіб. Цей розквіт завдячують фармери власне незвичайній урожайности землі. Та врожайна ріля дуже глибока і її треба гноїти ще кільканадесять літ. З уваги на те, що там є 300 днів у році для росту збіжа, паші й городовини, сіють там і садять по кілька разів у році. Воду дістають із ставу Розевелта або власними помпами, якими зарошують поля і городи. Крім того плекають там сади, особливо цитрусові, себто помаранчі (оранжі), цитрини (лемони) і грейп-фрут. Бідних там нема, каже д-р Демидчук, і всі швидко доробляються маєтку.

Українець убив італіянку.

Робітник Кіндрат Сидорчук, 47 літ, жив на Лонг Айленд біля Ойстер Бей (недалеко Ню Йорку) неправно з італіянкою Домкою Касіно. Коли вона сказала, що хоче вернутись до свого чоловіка, він кинувся на неї і зарубав її, а відтак і її сина, котрий став був в обороні матері. Домка мала 42 роки, син 16. Сидорчука арештували. Йому грозить кара смерти на електричному кріслі.

Боротьба з отрутою.

(З діяльности Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження".)

Наукові досліди виказали вже давно, що алькогольні напої є справжніми отрутами, які нищать здоровля людини, ослаблюють силу його розуму і волі та здібности до праці, а вкінці спричинюють тілесне й духове знидіння нащадків, а через те шкодять не тільки людині, яка їх уживає, але й цілим народам.

З тієї власне причини у всіх освічених народів здавна ведеться завзята боротьба з тим нерозумним, а таким шкідливим звичаєм уживання алькогольних напоїв. Вона довела вже до того, що в багатьох культурних краях уживання алькогольних напоїв сильно обмежене особливими законами, а в деяких цілком навіть заборонене. У всіх освічених народів істнують нині окремі товариства для такої боротьби і коли сьогодні люди вже починають розуміти, що алькоголь є страшною отрутою одиниці й суспільности і боротьба з цією отрутою починає чимраз більше поширюватися у всіх культурних країнах, то це власне заслуга протиалькогольних товариств.

Таке товариство є вже здавна і в Галичині: „Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження" засноване саме підчас першого Просвітного Конгресу 1909 року. Перед війною т-во „Відродження" гарно сповняло свої завдання; воно мало свої філії по всіх більших містах нашого краю і багато кружків по селах, які успішно поборювали пиянство й поширювали повздержність від алькогольних напоїв. Однак світова війна поширила цю корисну діяльність нашого Товариства, а наше українське громадянство, занятe важкою боротьбою за істнування та відбудовою нашого господарського й освітнього життя, не звертало уваги на протиалькогольне питання.

Тимчасом наслідком такої байдужности, уживання алькогольних напоїв почало чимраз більше зростати посеред нашого народу, навіть поміж молоддю і жіноцтвом, і то до такого ступня, що на алькогольні напої видаємо ми в межах польської держави приблизно 400 міліонів золотих річно, не вчислюючи в те витрати на конечні лікування хоріб, спричинених уживанням згаданих отрут, а також наслідком нездібности до праці після перепою. Дійшло до цього, що чужинці, які займаються протиалькогольною діяльністю, стали ставити наш український народ як зразок розпияченого народу, а нашу українську інтелігенцію представляють як зразкових пияків, які своїм безприкладним пиянством ширять згіршення й зіпсуття посеред свого народу.

Ось такі обставини примусили прихильників повздержности відновити діяльність забутого Українського Протиалькогольного Товариства „Відродження", щоби згуртувати всіх свідомих людей до боротьби із поганим налогом.

Першим ділом наново оживленого Товариства „Відродження було пристосуватись до нових обставин. Для цього переведено основну зміну статута. Новий статут поширює круг діяльности „Відродження" на територію цілої польської держави, а його основою є широка самостійність філій і кружків, які на своїх місцях можуть виконувати всі завдання Товариства. А з огляду на те, що закони польської держави дають спромогу громадянам шляхом голосування усунути з даної місцевости коршму, цей розсадник пиянства і згіршення, переведення таких протикоршемних голосувань поставлено одним із найважніших завдань Товариства.

Стоячи на становищі, що боротьба з алькоголізмом є справою не тільки самого Товариства „Відродження", а цілої нашої суспільности, новий статут Товариства дає спромогу цілій нашій суспільности піддержати його в важкій праці та допомогти йому в сповненню його важких завдань, впроваджуючи новий рід т. зв. „прихильників".

Кожна установа і кожна людина, яка спочуває змаганням Товариства „Відродження" і бажає допомогти йому в його боротьбі з тією отрутою кожної людини й цілого народу, якою є алькоголь, а в силі усунути коршму зі села і міста, може, хоч не є дійсним членом „Відродження", стати членом-прихильником того Товариства, складаючи одноразово даток, який для фізичних осіб є 10 ам. долярів, а для правних осіб 20 ам. долярів. Маємо надію, що Товариство „Відродження" знайде багато членів-прихильників поміж нашими діячами й освітньо-культурними та економічними установами, які йому допоможуть розвинути належну діяльність.

(Докінчення буде.)

Вибори в ЧСР.

Димісія кабінету Уджала.

По дотеперішнім обрахункам недільних вислідів виборів у ЧСР, з 20 виборчих округів на заг. скількість 23:

Чсл. партія хліборобів здобула 34 мандати; чсл. соц. демократична партія 31; чсл. нац. соц. партія 23 (до тієї партії належить д-р Бенеш); чсл. народня партія 20; комуністи 17; нім. соц. дем. партія 14; бльок німецьких партій союзу селян 9; нім. христ.-сусп. народня партія 8; словацька партія о. Глінки 8; мадярська христ.-сусп. партія 6; чсл. нац.-дем. партія 4; нім. соц. дем. робітнича партія 4; чсл. партія ремесла та торговлі 2; ліга проти сполучених лист кандидатів 2; нім. нар. партія 2; виборчий бльок польських і жидівських партій 2.

Замітною прикметою дотеперішніх вислідів виборів є зиск чсл. соц.-дем. партії, що здобула більше ніж 300.000 гол. і втрата 137.000 голосів комуністами. Крім того здобули 88.000 голосів аграрії, 66.000 нац. соціялісти, 100.000 гол. нім. соц.-демократія, Крамаржева партія 30.000 гол., партія о. Глінки 40.000 гол., нім. націоналісти 38.000, партія ремесла та торговлі 6.000. М. і. не здобув мандату проф. Тука, засуджений недавно братиславським трибуналом.

У звязи з виборами прем. Уджаль зложив димісію цілого кабінету. Президент Масарик поручив теперішнім міністрам виконувати далі обовязки до хвилі покликання нового уряду.

Вальдемарас під контролею.

Аг. ВСХ. повідомляє з Ковна, що дотеперішній нагляд над Вальдемарасом загострено так, що він поправді є арештантом. Вальдемараса підозрівають, що організував замах проти теперішнього уряду. Тому уряд хоче розвязати всі ті організації, в яких Вальдемарас має ще більше прихильників.

Кілька внесень заяви недовіря для уряду.

Дня 29. жовтня на засіданні Централіву має запасти остаточна постанова у справі тактики на найбл. засіданнях сойму. До тієї постанови не привязують надто великої ваги, бо нема надії, що Централів пожиє довго. Партії Централіву не будуть виступати одностайне. Як зачувати є невдоволення серед НПР, Пяста і ХД з причини співпраці ППС. із жид. соціялістами в Бунді та старання навязати взаємини із соціялістами інших нац. меншостей. Тому теж заповідження й зголошення заяви недовіря матиме кількох авторів. Від соціялістів таке внесення зголосить пос. Недзялковський, від Пяста мабуть пос. Ратай, НД. зголосить власне внесення, інакше умотивоване, ніж два попередні. Зголосять ці внесення мабуть щойно під кінець дискусії над експозе прем. Світальського, або промови мін. Матушевського. Обраховують, що це припаде на 7. листопада, а голосування, згідно з постановами конституції, відбулося би на однім із найближчих засідань.

Сенат скликаний на 6. листопада.

Перше засідання сенату скликав марш. Шиманський на 6. листопада. На тойсам день скликане засідання сенатської правничої комісії. На денному порядку засідання сенату є справи, неполагоджені в мин. сесії, а саме проект закона про створення город. суду в Новім Селі та проект закону, що змінює деякі постанови декрету президента держави про устрій заг. судів.

Поворот мін. Залєського.

Міністр Залеський відїхав дня 28. жовтня рано з Букарешту до Варшави.

Довкола крізи у фр. уряді.

Даляділє має обняти становище премієра та міністра внутр. справ, а мін-ство військових справ предложить пос. Поль Бонкурові, фінанси Вінс. Оріолеві. До кабінету мають теж увійти пос. Ліль Сальонгро і ген. секретар федерації праці Жуго. Від радикалів до нового уряду покличуть: Еріота, Шотемпа та Монтіні. Склад кабінету доповнять представники лівих груп. Покличуть до життя держ. підсекретаріяти маринарки, торговлі та гігієни.

Програма уряду Даляділє така: на зовні уряд вестиме мирну політику так, що вводитиме в життя принципи протоколу гаґської конференції, ратифікацію Йонгового пляну і діяльністю, що стремить до справжнього розброєння. Податки мають зменшити о 1.5 міліярда фр. Мають зменшити значно видатки на армію. Політичні проступники дістануть амнестію.

Помер б. канцлер Більов.

Дня 28. помер у Римі після довшої недуги бувший канцлер Німеччини кн. Берн. фон Більов. (Кн. Більов родився 1849 р., в 1893 р. іменований амбасадором у Римі, у 1897 р. міністром закорд. справ, а в 1900 р. канцлером. На цьому становищі був до 1909 р. Кн. Більов був одним із творців потрійного австрійсько-німецько-італійського союзу та зближення Туреччини до Німеччини. У Китаї проголосив принціп отвертих дверей).

Замах на япон. премієра.

Дня 27. жовтня в Токіо якийсь чоловік із кинджалом вискочив на ступінь авта японського премієра Гамаґуші, що виїздив із резиденції. Шофер скрутив у бік і так відтрутив нападника. Нападника арештували. Він мабуть божевільний.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·80·00—8·80·50, чеська корона 0·26·33—0·26·50 австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·25, французький франк 0·34·50—0·34·75, швайцарський франк 1·71·50—1·72·00, фунт штерлінґів 43·30·00—43·50·00, радянський червінець 17·00—17·50, німецька марка 2·13·00—2·13·25

Золото: 20 корон 36·30·00—36·60·00 20 франків 34·20·00—34·50·00, 20 німецьких марок 42·00·00—42·40·00, 10 російських рублів 46·00·00—46·40·00.

Срібло: Австрійська корона 0·62·50—0·63·50 5 австрійських корон 3·24·00—3·30·00, австрійський фльорен 1·62·00—1·65·00, російський рубель 2·60·00—2·65·00, копійчаний рубель 1·30·00—1·35·00

НОВИНКИ

— **Засідання Української Парляментарної Репрезентації** відбудеться дня 31. жовтня в 10. год. рано в соймовому льокалі Українського Клюбу. Президія Української Парл. Репрезентації звільнює від участи в цьому засіданні тільки тих послів і сенаторів, яких присутність на місцях в цей день необхідна. — **Президія Української Парл. Репрезентації.**

— **На кару смерти.** Дня 26. ц. м. у львівськім суді закінчилася розправа проти Степана Шпетманського, обвинуваченого в убивстві своєї нареченої Осипи Вацкової із Городка Ягайлонського. Судді присяжні 10 голосами потвердили вину Степана Шпетманського і засудили його на кару смерти через повішення. Оборонці внесли спротив. Публика приняла присуд, як велику несподіванку, бо надіялася далеко легшої кари для обвинуваченого.

— **Почтові містерії.** З видавництва „Світ Дитини" у Львові вислано дня 24. вересня ц. р. посилку книжок, як друк поручений за післяплатою (ч. надання 4527 — Львів) на адресу: Марія Бобикевич у Саджавці, п. Ланчин. За тиждень вернула посилка невикуплена до Львова — з дописною: „адресат одмувіл пшиенця". На запит видавництва адресатка заявила, що не одержала від уряду почтового в Ланчині ніякого повідомлення, ані рецепісу і не могла знати, що має посилку на почті. Що на це Дирекція пошт?

— **Контрольне зібрання резервістів.** Від 15. X. до 16. XII. ц. р. у Львові, при вул. Піярів ч. 33, будуть відбуватись контрольні зібрання резервістів із річників 1904, 1902 і 1889, категорії А, Е, Д. Маґістрат оголошуючи ці зібрання, пригадує, що ті резервісти, що без важної причини не являться на контрольних зборах, будуть потягнені до відповідальности перед военний суд.

— **Конфіскати.** Довідуємося, що цього місяця підпали конфіскаті: число 10. діточого журналу „Світ Дитини", 1-ше число „Літопису Червоної Калини", 11-те число місячного, педагогічно-методичного додатку до „Учительського Слова" п. н. „Шлях виховання й навчання", календар „Червоної Калини" на 1930 рік, найновіше число пластового органу „Молоде Життя" і 6-те число „Нових Шляхів".

— **Львівська хроніка.** У Львові арештовано Володислава Кладко, якого довший час шукала поліція за напад і рабунок в домі пекаря Н. Шпеля під Винниками. Також за напади і крадіж арештовано Володимира Жидка із Яворова, за котрим слідила поліція більше як рік. — У поліційних арештах приміщено Івана Когута із Білого Каменя під Золочовом, за те, що їхав зі Золочева до Львова залізницею без білету. — На вулиці Лоньцького найдено молоду дівчину Зофію Кравчинську, урядничку, замешкалу при вул. Вірменській, яка випила отруту, а в її руці найдено лист, в якім самовбивниця признається, що вмирає з нещасливої любови. При вул. Падеревського ч. 6 випила йодину Анна Вітошиньска. — При вул. Немцевича ч. 44, скочила з III. поверху Матильда Бізанц. — До поліційного арешту приведено 19 осіб.

— **Самовбивство бувшого міліонера.** У Варшаві підняв на себе руку колишній богатий промисловець, міліонер, власник нафтових копалень на Кавказі, Онуфрій Рильський. Причиною самогубства було те, що Рильський підчас війни та революції втратив ціле своє майно та опинився в крайній нужді й голоді. У Варшаві ця вістка викликала велику сензацію, бо Онуфрій Рильський був дуже популярною особою в польській столиці.

— **Довгий вік.** На Кипрі помер чернець Саод у 139 році життя. За ціле життя не був цей чернець ніколи недужим. Як молодий хлопець служив він в армії Наполеона. Знав богато чужих мов, між іншим турецьку, арабську та грецьку.

— **Румунська поліція стріляє до селян.** В селі Гурвас біля Бакова, прийшло до крівавої сутички між румунською поліцією і селянами. Поліція стріляла до селян і розганяла їх силою зброї. В ту справу вмішалося румунське міністерство внутрішних справ.

— **Убивникові Радіча зменшено кару.** Як повідомляє білгородська преса, апеляційна палата в Білгороді зменшила кару убивникові Радіча, Рачичові, присуджену кару 20 літ вязниці на 12 літ.

— **Поля Неґрі бере розвід.** Славна фільмова артистка Поля Неґрі бере розвід із князем Мдівані, щоби вийти заміж за англійського льорда Кінгстона. По шлюбі ця артистка виїзджає з Америки до Льондону, де в одній фільмовій фірмі підписала умову на зимовий сезон.

— **Трагедія летуна на очах батька.** У Франції недалеко Нансі скоїлася летунська катастрофа при дуже трагічних обставинах: молодий летун Тіріо, перелітаючи з Парижа понад рідне село, хотів на хвилину відвідати родичів і опустився літаком на землю. Поговоривши з батьком і матірю, летун пустився в дальшу дорогу, але в хвилині, як літак піднісся високо понад рідну хату молодого пільота, наступила катастрофа літака і син згинув на очах батька та матері, упавши з висоти кількасот метрів на подвіря свого дому.

— **Пожежа у праській фабриці фільмів.** Дня 25. X. ц. р. у Празі вибухла пожежа в фабриці фільмів братів Деблів. Грозила небезпека, що вогонь перекинеться на електрівню зі силою 22000 Вольтів, але пожежній сторожі вдалось не допустити до катастрофи. Ціле ателіє фабрики фільмів згоріло, а деревляний будинок фабрики в 12. год. вночі зруйнований вогнем, завалився. Шкоди виносять майже 2 міліони корон.

— **Студент убив професора.** Російський студент Горін застрілив у Брукселі професора університету Бертранда. При слідстві признався, що не вбив його за свої невдачі при іспитах, але за те, що професор перешкаджав йому дістати допомогу із комітету опіки для еміґрантів.

— **Жидівська божниця за 8.00.000 дол.** Жиди в Ню Йорку поставили величаву синаґогу при 65 вулиці. Цей дім молитви займає цілий блок на найкращій нюйоркській вулиці. В середині є місця на 5.000 осіб. Будова коштувала 3.000.000 дол., але що площа вартує 5.000.00 дол., то божниця Еману-Ел. вартує нині 8.000.000 дол. Це найбільша і найдороша жидівська синаґога в цілому світі.

— **Не вільно клепати подорожних по кишенях.** Подорожні, що вертаються з Европи до Америки можуть мати фляшину горівки в кишені. Цього федеральні аґенти сподіваються і тому клепали їх по кишенях, чи пляш не заклюпає. Проти цього протестували особи, які з алькоголем не мають нічого спільного. Таке клепання вважають вони слушно безличністю. Тому міністерство скарбу з Вашинґтону заборонило клепати подорожних по кишенях. Якщо кого підозрівають, то можуть його цілком зревідувати, але кожного клепати чи „обмацувати" не вільно.

— **Місто-великан.** Ню Йорк має тепер 6.056.000 населення, а кожних 4 мінути і 6 секунд в тім місті населення збільшується на одну особу. Що 37 мінут в Ню Йорку відбувається вінчання, так, що минулого року в тім місці було 62.724 шлюбів. Мешканці Ню Йорку зїдають що року три міліярди кільограмів поживи, щоденно консумують 7 міліонів яєць і випивають 2,659.632 літрів молока. В Ню Йорку є 138 лічниць і 11.575 лікарів, 1,700.000 телефонічних апаратів, 252 театри, 548 кінотеатрів. В тім місті-великані начисляють тепер 1.524 релігійних культів, обрядів та сект.

— **Самовбивство 18-літнього з любови.** У Відні при Ферикоргасое, X. округа, застрілився 18-літній Йосиф Альтман. Полишив він лист, в якому пише, що дівчина, котрій він кинув до ніг все своє, серце, довіря і надії, зрадила його і покохавши другого, насміхалася з нього. Тому він втратив усяке довіря до людей, життя і світа та порішив скінчити самовбивством. До листа долучив Альтман свій тестамент.

— **Продають вязницю.** В американськім місті Мануй Байон виставлено на продаж будинок тамошньої вязниці, тому, що від кількох літ вона стоїть порожна. Населення того міста це самі мурини, котрі як видно, не люблять бути льокаторами вязниць.

— **Російська семинарія в Римі.** Римський папа видав едикт у справі заснування в Римі російської духовної семинарії „Руссікум". В цій семинарії малиб учитися росіяни східного обряду, що бажають посвятитися справі поширення католицької віри серед російського народу і серед інших народів теперішних радянських республик. Ця семинарія буде працювати під опікою Єзуїтів, а практично вона є дальшою спробою здійснити енцикліку „Ререум Орієнталюм".

— **Дім на 85 поверхів.** Хмародер на 71 поверхів, який будує банк в долішньому Ню Йорку, хоче перевищити будівельний підприємець А. Е. Лефкерт. Він почав будувати в горішньому Ню Йорку хмародер на 85 поверхів.

— **Засідання ч. 166** Українського Історично-Фільольоґічного Т-ва в Празі буде у вівторок, дня 29. жовтня, в год. 3.30 в помешканні Клементінум, ч. 11. Порядок дня: **Доклади дійсних членів:** 1. Шелухіна, С. П. — „Мітковий обрахунок в Руській Правді". 2. Яковлева, А. І. — „Що таке Гайний Суд". Для гостей вступ вільний. — секретар **С. Наріжний.**

Зі спортового життя.

МИСТЕЦТВА ЛІҐИ.

По недільних змаганнях ситуація в табелі мистецтв Ліґи не вияснилася ні трохи. Найпевнішим кандидатом на мистця є Гарбарня, але в рахубу входять також Л. К. С., Варта, Висла і Леґія. Кандидатами до упадку є Погонь, І. Ф. Ц., Туристи, Варшавянка і Рух. Доля Погоні вирішиться вже цього тижня, бо в найблизчу пятницю вона грає з Рухом, а в неділю з І. Ф. Ц.

ДОВБУШ В ОСІННЬОМУ СЕЗОНІ.

Черновецький Довбуш закінчив осінній сезон змаганнями з німецьким клюбом „Ян" ремісовим вислідом 2:2. В табелі мистецтв Буковини опинився Довбуш на пятому місці (7 змагань, 7 пунктів). На 6-му місці є Гакоаг (теж 7 пунктів), на 7-ому Польонія (2 п.), на останньому Борохов (2 п.). Осінним мистцем Буковини є Макабі (11 пунктів).

ГАСМОНЕЯ—УКРАЇНА.

Змагання цих дружин не відбулося в неділю 27. п. м. з причини непогоди. Відбудуться в найблизчу неділю (3. листопада).

Літературний куток.

Переклади З. Едгара По.

У нинішньому числі даємо переклад оповідання з відомого американського письменника Едгара По, який помер саме у місяці жовтні 80 літ тому. Переклад з малими змінами взятий з нововиданих „Вибраних творів" „Державним Видавництвом України". Досі вийшло два томи у перекладі М. Йогансена та Б. Ткаченка зі вступною статтею першого. Є це предгарне видання, на зразок передвоєнних російських (невеличку скількість примірників можна дістати в „Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка" у Львові; 1-ий том — 9 зол., 2-ий 5 зол.). У 1-ий том увійшли такі оповідання: Золотий жук, Факти в справі містера Волдемара, Знайдений у пляшці манускрипт, Повість скелистих гір, Людина юрби, Чорний кіт, Поділ дому Ашерів, Яма та маятник, Бочка Амонтільядо, Овальний портрет, Побачення, Вбивство на вулиці Морґ, Беренiка, Метценґерштайн, Мовчання, Дідько на дзвіниці, Убийство на вулиці Морґ, Ти єси!, Викрадений лист. Другий том це „Повість Артура Ґордона Піма з Нантукету".

Е. По перекладали в нас кількома наворотами. Першим його перекладчиком був відомий у нас знавець англійської мови Іван Петрушевич; та його невеличка збірка перекладів давно вже вичерпана, так само як і друга в перекладі Петра Карманського, видана в „Новітній Бібліотеці". Не вважаючи на факт, що сюжети Е. По і деякі методи їх обрібки використало багато пізніших письменників і розвинуло їх у ріжних напрямах, вартість і популярність творів великого американця досі нічим не зменшилась, а навпаки зросла. Його перекладають надалі у всіх мовах і присвячують що-раз то новіші студії його творчости.

Смерть Арно Гольца. Саме в той час, коли імя цього поета згадував дехто як кандидата на премію Нобля, приходить звістка про його смерть. Він мав 66 літ і був уже від довшого часу, роками, недужий на нирки. Прикований до постелі у матеріяльній скруті він мусів користати з прилюдних жертв зібраних його приятелями. Імя Арно Гольца було на переломі цього віку боєвим. У 80-их роках у Берліні утворився гурт молодих людей, що хотіли освіжити літературну атмосферу; були це Гавптман, Демель, Гольц, Шляф, Шлентер, С. Фішер, видавець усієї „модерни". Вони пробували перещіпити нові ідеї французького натуралізму на німецькім ґрунті. Тоді коли Гавптман писав „Перед сходом сонця", Гольц великий технік мови вдарив у новий тон своїми „Вільними ритмами". Як 21-літній він видав уже „Книгу часу" гостру, глумливу й переплетену чистою лірикою. Відтак на спілку з Йоганнесом Шляфом написав під псевдонімом Бієрне Гольмсена експериментальне оповідання „Тато Гамлет", а згодом разом з ним пєсу „Родина Селіке", виставлену в 1890 р. як програмовий твір нової натуралістичної драми. Більший успіх мала його трагікомедія написана до спілки з Оскаром Єршке „Травмулюс". Інші його пєси, самостійні, що давали привід до частих демонстрацій, не мали тонкого успі-

ку на сцені; є це „Соціял-аристократи". „Гав-
деамус" і „Ігнорабімус". Арно Гольц був за-
взятим теоретиком, що не відступав від своїх
теорій про методи літературної праці і по-
глиблював їх не журячись ні про критику ні
про читачів. Він вірив у те, що його зрозуміє
майбутнє покоління, чутливіше на різьблену
ним ритміку, що зривала з дотеперішніми фор-
мами віршування. Гольц утікав від гомону
життя, людей і осіб, що творили популярність
і славу. Він жив до смерти мов непризнаний
бідний поет. Він вірив у всесильність слова і
присвятив йому багато сторінок теорій, пеанів
холодної аналізи. Його „Фантазус" є вели-
генською мозаїкою, в якій можна найти щось
у роді енциклопедії лірики.

Листи до Редакції.

I.

Високодостойний Пане Редакторе!

На початку травня цього року прошено мене підписати прилюдну заяву співчуття з приводу критики на відчит проф. С. Томашевського в Варшаві. Цеї заяви я не підписав, замісць чого видав для відіслання проф. С. Томашевському зовсім приватного листа, попередивши, що мій лист не може бути оголошений. На прохання проф. С. Томашевського позволити йому видрукувати мого листа я відповів відмовно. Не зважаючи на те, мого листа таки видруковано в брошурі проф. С. Томашевського: „Десять літ українського питання в Польщі" на ст. 47. На мою скаргу про це проф. С. Томашевський повідомив мене, що він листа мого в згаданій брошурі негайно знищить. Тимчасом у всіх тих примірниках брошури проф. С. Томашевського, які я бачив (їх куплено в книгарні або одержано від автора), листа мого не знищено, що й змушує мене подати цю немилу мені справу до загального відома.

З правдивою до Вас пошаною
Проф. Іван Огієнко.

26. X. 1929.

II.

Високоповажаний Пане Редактор!

Отсим прошу помістити ласкаво в своюму цінному часописі отсих кілька стрічок: Фірма „Феррум" у Львові вул. Жовківська 147 написала до Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові письмо, „що вона з засади не приймає інших письм як лише писані польською мовою, додаючи при тім, що ось друкарня ОО. Василіян у Жовкві, в якій постійно анонсується, пише свої проспекти і по польськи". Деякі часописи передрукували цю заяву фірми „Феррум", пятнуючи її як каригідний вчинок. Щоби цю заяву вияснити, підписаний удався дня 24. жовтня 1929 особисто до фірми „Феррум" при вул. Жовківській 147 і просив управителя тієї фірми, щоби показав йому те письмо, яке буцім то друкарня ОО. Василіян у Жовкві мала вислати до тієї фірми. Управитель фірми „Феррум" зараз замявся, став пригадувати собі щось буцім то якесь письмо, сказав, що пригадує собі таке письмо, писане у двох мовах: українській і польській. Колиж підписаний налягав на нього конче показати йому те письмо, відповів, що не має. В дальшій перемові сказав, що друкарня ОО. Василіян у Жовкві теж шовіністично настроєна, бо не має на своїх фірмових листах напису по польськи, показуючи письмо друкарні ОО. Василіян писане до фірми „Феррум" по українськи. На дальше домагання управитель фірми „Феррум" сказав написати до часописів, що ціла та справа з тим письмом — неправда. Отже з того всього ясно видно, що фірма „Феррум" написала до Ревізійного Союзу Українських Кооператив свідомо неправду.

На цьому місці заявляю прилюдно, що друкарня ОО. Василіян у Жовкві переписується з усіми лише по українськи. А що всяка переписка копіюється, то для доказу може в кожній хвилині нею виказатись.

З високою пошаною
Герман Бідолах ЧСВВ., управитель
друкарні ОО. Василіян в Жовкві.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 29. X., год. 7·30 веч. „Втікла мені перепілонька", гостинний виступ Остерви і театру „Редута" з Вильна.

Середа, 30. X., год. 7·30 веч. „Втікла мені перепілонька".

Четвер, 31. X., год. 4-та попол. „Приятелі", вистава для молоді.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 29. X., год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген".

Середа 30. X., год. 7.30, „Процес Мері Деген".

Четвер, 31. X., год. 7·30. веч „Процес Мері Деген.

На всі три дні ціни білетів знижені.

Кіна.

Апольо: Любов кн. Сергія.
Касіно: Його остання маска (Марселя Альбані).
Кольосей: Два світи (Генні Портен).
Лев: Кон і Келлі в гаремі — комедія (Жорж Сідні).
Марусенька: Шпіон на царськім дворі (Ліяна Гейд, Агн. Ештергазі).
Оаза: Підземні люди.
Палас: Буря над Азією (реж. Пудовкіна).
Пан: Жінка з більшовицького раю (Ольга Чехова).
Пасаж: Чарівник (Рекс Бел). Американська комедія і найновіший тиждень Пате і Гомонта.
Стилеве: Кохання еспанки
Фатаморгана: Що любить жінка?
Химера: Гроші.
Утіха: Хатина дядька Томи.

Програма радіо.

Вівторок 29-го.

Варшава (1411,7). 16·15 Шуман, Глінка, Верді, Ліщт.
Краків (312,8). 13·10 Трансмісії з Варшави.
Познань (334,8). 19·05 Концерт грамофонових плит.
Катовиці (408,7). 16·20 Концерт грамофон. плит.
Вильно (385) 17·20 Авдиція для дітей
Гельсінгфорс (221,4) 18·30 Сольо скрипкове, спів.
Бреслява (253) 20·30 Симфонічна суіта.
Лайпціг (259) 16·30 Концерт фільгармонії з Дрезна.
Братислава (279) 12·30 Легкий концерт.
Талін (296) 19·00 Композиції Івана Штравса.
Брно (341,7) 20·20 Популярна музика.
Льондон (356,3). 22·40 Скрипка і фортепян.
Штутгарт (360) 16·00 Оперетова музика.
Гамбург (372). 20·30 Вечір Фридриха Фолькмана.
Франкфурт (390). 20·25 Концерт з Мангайму.
Берн (403). 19·30 Академія в честь Штреземана.
Берлін (418). 19·15 Німецькі народні пісні.
Стокгольм (436) 20·00 Симфонічний концерт.
Лянгенберг (473) 17·30 Шопен.
Прага (487) 20·00 Популярна музика
Брюссель (509) 21·15 Квартет і солісти.
Відень (516,3). 20·00 Концерт з Берліна.
Рига (525) 17·00 Пополудневий концерт.
Мюнхен (533). 17·30 Віденська музика.
Москва (825). 15·30 Година гумору і сатири.
Ковно (1935) 19·40 Вечірня музика.
Ленінград (1000). 16·10 Фортепян і спів.
Харків (1304). 9·00 Робітничий концерт.
Париж (1725) 21·35 Радіоорхестра

Середа 30-го.

Варшава (1411,7) 17·45 Пополудневий концерт орхестри.
Краків (312,8). 16·15 Авдиція для дітей.
Познань (334,8) 20·00 Концерт народньої музики.
Катовиці (408,7). 20·30 Концерт композитора Фрімана.
Вильно (385) 12·05 Поранок музики.
Гельсінгфорс (221,4) 19·30 „Трубадур" опера Верді.
Бреслява (253) 16·30 Концерт радіоорхестри.
Лайпціг (259). 14·30 Програма для молоді.
Братислава (279) 12·30 Урочистий концерт.
Талін (296) 18·30 Популярний концерт.
Брно (341,7) 19·30 Оперетка з Праги.
Льондон (356,3) 16·45 Легка музика клясична.
Штутгарт (360) 16·00 Популярний концерт.
Гамбург (372) 16·30 Моцартівський концерт.
Франкфурт (390) 16·00 Концерт зі Штутгарту.
Берн (403) 20·00 Давня музика камеральна.
Берлін (418) 19·00. Веселі пісні і дуети.
Стокгольм (436) 18·20 Музика на гармонії.
Рим (441). 21·02 Бетовен і Вагнер
Лянгенберг (473) 20·00 Німецька народня пісня.
Прага (487) 12·30 Ґрамофонові плити.
Мілано (501). 20·30 Вечір легкої музики.
Брюссель (509) 21·15 Концерт Радіоорхестри.
Відень (516,3). 16·00 Концерт капелі Гайпта.
Рига (525). 17·00 Концерт.
Мюнхен (533) 21·15 Вечір Староноринберський.
Москва (825) 15·30 Концерт: Моцарт і Чайковський.
Ковно (1935) 19·35 Вечірня музика.
Ленінград (1000) 19·00 Сатири Майковського.
Париж (1725) 16·45 Радіоконцерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка:
Вівторок 29. X Городенка. 729 2—2

Кооператива „Народний Базар і Українська Книгарня в Станиславові, вул. Собіського ч. 20. уладжує в днях 1. 2. і 3. листопада 1929 р. в руханковій салі „Українського Сокола" при вул. 3-го мая ч. 18. Велику Виставу Української Книжки. П. Т. Громадянство матиме нагоду оглянути всі наші літературні, краєві й закордонні новости, великий вибір сільсько-господарських книжок та ріжні твори й розвідки із кождої галузи знання. Вистава буде відкрита в вище названих днях від години 10. до 1. рано і від 3. до 7. вечір. — Вступ на виставу вільний. Громадяне! Спішіть на виставу оглянути багатство нашого рідного письменства. 1—1

Інформацій в справі нострифікації заграничних медичних дипльомів на універ. в Познані уділяє секретар Гуртка Українських Лікар. Нострифік. в Познані Д-р Іван Белей, **Małeckiego** 37/II. prawo. 1—1

Звичайні Загальні Збори Товариства Український Інститут для дівчат в Перемишлі відбудуться дня 11. XI. 1929 р. о год. 4·30 згл. дно о 5-тій по полудні в власній салі зі звичайним дневним порядком. — **Виділ.** 787 1—1

Філія Просвіти в Лежайску прийме негайно інтелігентного, солідного і ідейного просвітянського робітника, кооператора і дірігента в одній особі. — Зголошення з поданням услівій, коротким curriculum vitae і референціями слати на адресу: Бронислав Геделінський, Лежайськ. 756 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриляни, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 618 12

ВСІЛЯКІ годинникарсько-ювілерські роботи виконує найстараннїше Домбровскі-Розважевскі Львів (Готель Жоржа) вул. Академічна ч. 2. 619 6—?

ПАРЦЕЛЯ — 6 моргова коло залізничої стації Чернів на лінії Ходорів-Станиславів, на продаж. — Близші інформації у пп. Войтовичів, Козара п. Букачівці. 780 2—3

ШАМОТОВІ ПЕЧІ чеські, найбільший склад **Ренчнер**, Легіонів 37. 707 7—12

ФУТРА оказійно продає і приймає до комісової продажі „Універсум". Комісова складниця Львів, Пасаж Міколяша. 785 1—20

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р Фелікс Ган
Львів, Городецька 46.
438 **Пересвітлення Рентгеном.** 43—?

Конкурс.

„Мінеральний Живець Черче", Спілка з обмеженою порукою у Львові оголошує конкурс на посаду адміністратора свого підприємства водолічничого в Черчи. Першенство до одержання цеї посади буде мати особа, обізнана з веденням такого підприємства.— Платня після умови. Подання з відповідними прилогами, описом життя і поданням услівій належить вносити тільки почтою до Управи Спілки у Львові, Ринок ч. 10, I. пов. найдальше до дня 30. листопада 1929 р. 790 1—3

ЛУКИ, ПАСОВИСЬКА й КОНЮШИНОВІ ПОЛЯ
є найбільше вдячні для гноєння
ТОМАСИНОЮ „Марка Звізда"
ТОМАСИНА є дешевим, довготревало ділаючим фосфоровим погноєм.
ТОМАСИНА містить у собі крім фосф. квасу, около 50% ділаючого вапна.
ТОМАСИНА є найкращим погноєм на луки, пасовиська і конюшини.
ТОМАСИНУ дається в осени, в зимі і з весною.
ОСИП КАРРАХ, Львів,
791 **вул. Костюшки, ч. 18.** 1—3
Цінники і повчаючі проспекти даром і оплатно.

МОЛОДА панночка пошукує праці до помочі в господарстві, може уділяти початки наук малим дітям. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Виховання".

ОСОБА старша, чесна, ощадна, Українка, розуміюча ся на кухні і господарці, пошукує місця господині. — Львів, площа Стрілецька 3. Турчанська. 788 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". — З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.